

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด จิตใจและคุณธรรม สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุขกับผู้อื่น รู้จักพึ่งพาอาศัยกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกันในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองและสังคม นอกจากนั้นความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมอย่างรวดเร็ว ผู้รับผิดชอบทางการศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาสมรรถภาพที่ จำเป็นให้แก่เด็กและเยาวชน อันได้แก่ การให้พวกเขาารู้จักคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รู้จักวางแผน ดำเนินงานเพื่อให้พวกเขาอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535)

การจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพและมีสมรรถภาพในทุก ๆ ด้าน จำเป็นต้องมีแนวทางในการจัดที่มีมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนในทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาที่กำหนดไว้ แนวทางนั้น ได้แก่ หลักสูตรนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตร คือ ปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการปูพื้นฐานให้แก่เด็กทั้งด้านร่างกายสติปัญญาและจิตใจเด็กในวัยนี้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบด้าน หากการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เด็กย่อมได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาตนต่อไปในอนาคต ดังนั้น หลักสูตรประถมศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก

เนื่องจากหลักสูตร คือ แนวทางในการจัดการศึกษา และเป็นตัวกำหนดคุณภาพของ บุคคลในชาติ นักพัฒนาหลักสูตรได้เล็งเห็นความสำคัญประการนี้ จึงได้มีการติดตามและวิเคราะห์ผล การใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ จะเห็นได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หลักสูตรประด มศึกษา พุทธศักราช 2521 มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดี ในระบอบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมาได้ระยะหนึ่ง ต่อมาปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของ สังคมในช่วงหลัง ทั้งในด้านเศรษฐกิจการเมืองสังคมวัฒนธรรม และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นี้ ทำให้การจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น ใน พ.ศ. 2533 กระทรวงศึกษาธิการจึงมอบหมายให้กรมวิชาการปรับปรุงหลักสูตรประด มศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดในการจัดการศึกษาที่สามารถพัฒนาประชากรในด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาคณ พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมซึ่งทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา และมี ค่านิยมที่ดี พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสังคมในอนาคต และหลัง จากที่ได้ปรับปรุงหลักสูตรประด มศึกษาพุทธศักราช 2521 แล้ว กรมวิชาการได้นำหลักสูตรฉบับ ปรับปรุงนี้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรทั่วประเทศจำนวน 377 โรงเรียน ต่อมา ในปี พ.ศ. 2534 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในทุกสังกัด ทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชน ใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533 โดยให้ทยอยใช้หลักสูตรในแต่ละระดับ ปีละ 1 ชั้นเรียนเริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในปีเดียวกันนี้เอง คือ ปี พ.ศ. 2534 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึ กษาเอกชน (2535) ก็ได้ดำเนินการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ทั้งระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนทุกเขตการศึกษาผลการนิเทศและติดตามการใช้ หลักสูตรพบว่า โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ควรมีการปรับปรุงความพร้อมในการจัดการด้านการใช้ หลักสูตรด้านการบริหารหลักสูตรในโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพทั่วไปที่มีผลต่อ การใช้หลักสูตรในโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนคาทอลิกในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และประกอบด้วยโรงเรียน 7 โรงเรียนซึ่งเป็น โรงเรียนที่มีแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัช มศึกษาดอนดั้น จำนวน 3 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่มีระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัช มศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 1, 3, 5 และ 9 ภารกิจของ โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ คือ การให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชน โดย จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตรในระดับต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชน

การศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตรในระดับต่างๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ดังนั้นความเคลื่อนไหวทางการศึกษาในด้านการปรับปรุงหลักสูตร พุทธศักราช 2521 ในปีพ.ศ. 2533 รวมทั้งผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงเป็นแรงกระตุ้นให้โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ได้ทบทวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน และหาวิธีปรับปรุงการใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ เช่น หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสร้างผลผลิตอันได้แก่เด็กนักเรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุข

นอกจากนี้ การใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของ โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 จนถึงปัจจุบันนั้น มีนักเรียนที่ได้เรียนในหลักสูตรนี้ไปแล้ว 3 ชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งตลอดระยะเวลา 3 ปีที่มีการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงดังกล่าว ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์เลย จากเหตุผลที่กล่าวนี้เอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับปรุงการใช้หลักสูตรของโรงเรียนในเครือ ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

อนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เนื่องจากต้องการให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในโรงเรียนอย่างละเอียด และสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ในภาพรวมได้ชัดเจน รวมทั้งมีโอกาสศึกษาปัญหาอย่างเจาะลึก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา จำนวน 6 โรงเรียนในปีการศึกษา 2536 โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์และครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

2. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร

2.1.1 การเตรียมบุคลากร

2.1.2 การเตรียมเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.1.3 การเตรียมสื่อการสอน

2.1.4 การเตรียมอาคารสถานที่

2.1.5 การเตรียมการวัดผลและประเมินผล

2.2 การบริหารหลักสูตร

2.2.1 การจัดแผนงานด้านวิชาการ

2.2.2 การจัดครูเข้าสอน

2.2.3 การจัดตารางสอน

2.2.4 การนิเทศและติดตามผล

2.2.5 การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ

2.3 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.3.1 การจัดทำกำหนดการสอน

2.3.2 การจัดทำแผนการสอน

2.3.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3.4 การจัดสอนซ่อมเสริม

2.3.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ดังนั้น ข้อค้นพบจึงไม่อาจนำไปใช้อ้างอิงกับโรงเรียนอื่นได้ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จำกัดอยู่เฉพาะช่วงปีการศึกษา 2536 และชื่อโรงเรียนที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นนามแฝง

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
สภาพการใช้หลักสูตร หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติจริงในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในปีการศึกษา 2536

ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในปีการศึกษา 2536

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่มีภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์เป็นเจ้าของ และที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อธิการ ผู้จัดการ ครูใหญ่ ที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา

หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและช่วยเหลือครูในกลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ คือ วิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้ครูของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

ครู หมายถึง ครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ศูนย์บริการการศึกษาชาวเลเซียน หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการด้านการวัดผล และประเมินผลแก่โรงเรียนในเครือชาวเลเซียน ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนของสงฆ์คณะชาวเลเซียน ภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ และภคินีคณะผู้รับใช้ดวงหทัยนิรมลของพระแม่มาเรีย รวมทั้ง โรงเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนในเครือชาวเลเซียน แต่ประสงค์ใช้บริการของศูนย์บริการการศึกษา ชาวเลเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และครูที่สอนในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3 ของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ ในการพัฒนาและปรับปรุงการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย